

Fruitteelt

Minerale olie succesvol tegen bloedluis

Bloedluis is een toenemend probleem in de appelteelt. Doorgaans wordt bloedluis bestreden met het milieuvriendelijke middel Pirimor. Eén van de milieuvriendelijkere alternatieven waar de studiegroep in de Bommelerwaard mee experimenteert, is het gebruik van minerale olie. De eerste resultaten zijn veelbelovend.

Aantasting door bloedluis Foto: Herman Helsen (PPO)

→ [vervolg van pagina 1](#)

wachten. Maar betekent dat ook dat de doelstelling gehaald wordt? “Het wordt heel lastig, maar het is niet onmogelijk”, zegt Leendertse. “Het hangt erg af van de mate van inspanning die je er op zet. We hebben enkele succesvolle maatregelen nu bij de kop. Als je die doortrekt, breder verspreid onder telers en loonwerkers, dan kun je veel succes boeken en heel dicht bij die doelstelling komen.”

Meer deelnemers noodzakelijk

Dat breder trekken is in sommige sectoren wel nodig om effect te sorteren. “De deelname is niet altijd even groot”, aldus Leendertse. “In de fruitteelt hebben we het grootste deel wel te pakken. Bij glastuinbouw zitten we onder de helft, dat is echt te weinig. In deze sector ligt vooral een kans in de ruimtelijke ordeningsdiscussie. Tuinders willen uitbreiden, maar bij andere partijen is daar weerstand tegen. Je zou als voorwaarde voor uitbreiding moeten stellen dat dat alleen mag met moderne kassen met een geslo-

ten systeem. Dan creëer je een win-win-situatie en kan er wel wat bereikt worden. In de veehouderij tenslotte, ligt de participatie op vijftienving procent. Dit is vrij eenvoudig uit te breiden als men zich richt op de loonwerkers. Als die meedoen, sla je al een gigantische slag.”

Doorgaan

Het CLM adviseert om door te gaan met het Zuiver Water-project. “Er is goed contact met de telers gelegd en zij zijn bereid stappen te zetten”, aldus Leendertse. “Je moet dat nu niet loslaten. We weten al wat succesvol is, andere technieken zijn afgevoerd jaren geleden. Nu is het makkelijker om de succesvolle technieken breder in te zetten. De boeren hebben toch eerder vertrouwen in methoden waarvan ze zien dat hun collega's er mee uit de voeten kunnen. Als dat gekoppeld wordt aan een sterke aansturing, valt er in korte tijd veel te winnen.”

Aantasting door bloedluis is te herkennen aan een witte waslaag waar veel donkergekleurde luizen in voorkomen. Deze luizen veroorzaken bij aanraking bloederige vlekken. Aangetaste bladdelen gaan verdikkingen vertonen, die zich ontwikkelen tot wat ook wel bloedluiskanker wordt genoemd. De luizen overwinteren op de wortelhals van de bomen en op eventuele wortelopslag. Door het zuigen aan de scheuten kan veel schade ontstaan. Bovendien worden de vruchten besmeurd en is het plukken een vieze bezigheid.

Wegbranden

Bestrijding met Pirimor heeft verschillende nadelen. Voor een voldoende bestrijdingsresultaat zijn naar verloop van tijd steeds meer bespuitingen nodig in een steeds hogere dosering. Bovendien wordt dit product teruggevonden in het oppervlaktewater. “Pirimor is belastend voor het milieu”, vertelt Henny Balkhoven, gewasbeschermingsadviseur fruitteelt bij Fruitconsult en intermediair tussen Zuiver water in de Bommelerwaard en de studiegroep. “Daarom zijn we op zoek naar alternatieven die net zo goed werken, maar die minder belastend zijn voor het milieu. In proeven in de biologische fruitteelt in België en Zwitserland waren positieve ervaringen met de vroege toepassing van olie bij de bestrijding van bloedluis.” Minerale olie wordt aangebracht vlak voordat het gewas in het voorjaar uitloopt. De olie brandt de dan al aanwezige bloedluiskolonies als het ware weg en hiermee ontstaat voor de rest van het groeiseizoen een gunstiger uitgangssituatie. Ook in Nederland waren de eerste ervaringen vorig jaar positief.

Natuurlijke vijanden

Naast de toepassing van olie is het optimaliseren van de bijdrage van natuurlijke vijanden als sluipwespen, oorwormen, lieveheersbeestjes en zweefvliegen een belangrijk element van de bestrijdingsaanpak van bloedluis. Ook het effect van het nieuwe middel Teppeki maakt deel uit van de nieuwe aanpak. Teppeki spaart nuttige insecten en is milieuvriendelijk. “Het uiteindelijke doel is een werkzame strategie te ontwikkelen die een goed alternatief vormt voor de huidige aanpak en waarin telers vertrouwen hebben”, aldus Balkhoven.

De studiegroep voert experimenten uit bij telers in de Bommelerwaard. Uit deze experimenten blijkt dat de olie al tachtig tot negentig procent van de kolonies opruimt. “De uitgangssituatie is hierdoor veel beter, waardoor het makkelijker is om met nuttige insecten en het nieuwe middel Teppeki, de bloedluis te controleren.” Uit de experimenten bij fruittelers is gebleken dat voor een redelijk effect, een hoge dosering olie nodig is. Dit leidt tot hogere kosten. “Maar we kijken nu eerst naar de werkzaamheid en het gevolgen voor het milieu en minder naar het kostenaspect”, zegt Balkhoven. “De kosten zijn van latere zorg.”

Glastuinbouw

Kas zonder afvalwater dichterbij

De tuinbouwsector in de Bommelerwaard wil toewerken naar een gehele waterketensluiting. De mogelijkheden hiertoe worden onderzocht in het project Kasza (Kas zonder Afvalwater), medegefinancierd door 'Zuiver Water in de Bommelerwaard'.

Het project Kasza ontstond als vervolg op een plan dat adviesbureau Witteveen+Bos maakte voor waterzuivering in Luttelgeest, in de Noordoostpolder. “Toen dachten wij: zou het niet mogelijk zijn om het afvalwater nog verder te zuiveren, zodat het opnieuw gebruikt kan worden als gietwater in de kas”, vertelt Kasza-projectleider Raphaël van der Velde. “Er zijn immers veel gebieden waar afvalwater een probleem vormt.” Witteveen+Bos wist veel partijen enthousiast te krijgen, waaronder het project 'Zuiver Water in de Bommelerwaard'.

Met of zonder zout

Er is gezocht naar beproefde technieken voor lokale zuivering. De keus viel op twee processen waarbij de centrale technieken bestaan uit: ontzouting door omgekeerde osmose en geavanceerde oxidatie. Van der Velde: “Dat zijn technieken die bekend zijn in bijvoorbeeld de voedingsmiddelenindustrie en de drinkwatervoorziening. De eerste haalt alles eruit, ook de zouten. De tweede laat de zouten erin, maar haalt ziekteverwekkende micro-organismen en organische verontreinigingen er wel uit. Het nadeel van ontzouten,

wat vaak wel noodzakelijk is, is dat je een afvalstroom creëert waarvan we nog niet weten of we deze zo kunnen behandelen, dat er weer een afnemer voor de restproducten is te vinden. In gebieden met zoutarme gietwaterbronnen en gewassen die een hogere zouttolerantie kennen, kan ontzouting achterwege worden gelaten. Je hebt dan lagere kosten en geen zoute afvalstroom. We testen beide in de proef om te laten zien wat het aan productwater oplevert.”

Baten

Een zuiveringsinstallatie brengt niet alleen kosten met zich mee. De teler kan flink besparen op het suppletiewater dat hij zomers moet aanvoeren. De onderzoekers hebben op basis van de gekozen technieken de kosten en baten voor de gebruikers doorgerekend.

Rozenkas in Noordoostpolder, binnenkort een kas zonder afvalwater Foto: Raphael van der Velde

“We hebben daarbij alleen gekeken naar de directe baten voor de ondernemer”, zegt Van der Velde. “In sommige gebieden waren de kosten groter dan de baten. Maar dan is er nog niet gekeken naar de

baten voor een waterschap. Als je de kosten en baten goed weet te delen met alle betrokkenen, kom je vaak alsnog positief uit.” Nu de technieken zijn gekozen en doorgerekend, zullen deze ook in de praktijk getest worden. Naar verwachting gaat in de zomer van 2008 in de Noordoostpolder een pilotproject van start.

Buurman

Het idee is dat de zuiveringsinstallaties door meerdere bedrijven gebruikt zullen worden. “Elk bedrijf kan individueel wel wat gaan doen, maar voor kleine bedrijven wordt dat een kostbare zaak”, aldus Van der Velde. “Het wordt juist lonend als je het water van meerdere bedrijven samenbrengt in één zuivering. We hebben daarom een concept ontwikkeld op gebiedsniveau.” Voor de Bommelerwaard kan het nog lastig worden om zo'n systeem op te zetten: “De glastuinbouw is wel erg verspreid over het gebied. Je moet dan toch zoeken naar deelgebieden waar de bedrijven relatief dicht bij elkaar liggen.”

Een ander verschil is dat de deelnemende teelten in het pilotproject in Luttelgeest hoofdzakelijk substraatteelten zijn, terwijl in de Bommelerwaard in de volle grond wordt geteeld. Toch kunnen de resultaten van het project volgens Van der Velde waardevol zijn voor de Bommelerwaard. Van der Velden: “De technieken en de opzet zijn ook elders toepasbaar. We willen hierna ook op andere plekken en met andere teelten pilotprojecten gaan opzetten. We hebben ook wel ideeën in welke gebieden dat zou kunnen. Naast het Westland en Venlo is de Bommelerwaard daar één van.”

Rundveehouderij

Sleepdoek voor afname middelengebruik

De afgelopen jaren heeft de veehouderij in de Bommelerwaard het gebruik van bestrijdingsmiddelen aanzienlijk teruggebracht. Mechanische onkruidbestrijding in combinatie met rijenbespuiting is met succes toegepast, vooral in de maïsteelt. Een techniek die het middelengebruik verder omlaag kan brengen, is het sleepdoek. Dat minimaliseert verwaaiing en vergroot het effect van een bespuiting.

foto: Yvonne Gooijer (CLM)

Het van oorsprong Zweedse sleepdoek (släpduk) geeft een fijnere druppel dan gangbare spuittechnieken. Het effect daarvan is dat er nauwelijks verwaaiing optreedt. De afstand tussen spuitdoppen en gewas is kleiner dan bij een gangbare spuit. Omdat het doek het gewas enigszins uiteen trekt is een betere bedekking van de onderlagen het gevolg. Gemiddeld kan men zo met twintig procent minder middel toe.

Loonwerkers

Peter Leendertse en Yvonne Gooijer van CLM Onderzoek en Advies, hebben de introductie van het sleepdoek in de Noord-Brabantse akkerbouw en veehouderij begeleid. CLM wil de techniek nu ook in andere regio's aanbieden. “De ervaringen in Noord-Brabant zijn zo goed dat we kijken of loonwerkers elders er

ook mee aan de slag kunnen”, zegt Leendertse. “Loonwerkers doen de onkruidbestrijding van grote hoeveelheden maïs in de Bommelerwaard. Als zij deze techniek gaan gebruiken, hebben we meteen een groot bereik.” Het sleepdoek is eveneens geschikt voor onkruidbestrijding op grasland. “Als er wordt ingegrepen met een bespuiting, is het sleepdoekstelsel een manier om dat milieutechnisch verantwoord te doen”, aldus Leendertse.

Vervanging

In 2006 hebben CLM en DLV-plant demonstraties met de sleepdoektechniek gehouden in de Bommelerwaard en zijn de eerste contacten met loonwerkers gelegd. Leendertse: “De vraag is steeds: wanneer is iemand toe aan vervanging van zijn systeem en welke keuzes maakt hij daarin?” CLM had gehoopt dat dit jaar

al enkele gangbare systemen vervangen zouden worden door sleepdoeksystemen. Voor 2007 is dat niet gelukt. Het streven is nu om in de loop van 2008 drie systemen operationeel te hebben in de regio. Degenen die al enige tijd met het sleepdoek werken, willen er volgens de onderzoekers niet meer vanaf: “Naast de belangrijke winst voor de waterkwaliteit, heeft het systeem nog andere voordelen. Omdat minder middel nodig is, worden de kosten lager. Bovendien neemt als gevolg van de minimale verwaaiing het aantal spuitbare uren toe. Dat zijn voordelen die telers en loonwerkers kunnen meenemen in hun afweging.” Meer informatie over het sleepdoek vindt u op www.sleepdoek.nl.

Schonere kassen in de Bommelerwaard

In de tuinbouwsector in de Bommelerwaard wordt hard gewerkt om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te brengen en de emissie naar de omgeving tegen te gaan. De sector wil nu zelfs samen met andere partijen toewerken naar honderd procent 'kassen zonder afvalwater'. Dat zou een flinke milieuwinst opleveren.

Er is afgelopen jaren veel te doen geweest rond de glastuinbouw in de Bommelerwaard. De provincie Gelderland wilde 250 hectare extra bestemmen voor glastuinbouw en champignonteelt. Het Duinwaterbedrijf maakt zich zorgen over de gevolgen van deze ontwikkeling voor de waterkwaliteit in de Afgedamde Maas. De Raad van State zette uiteindelijk een streep door dit plan. Toch wilde het drinkwaterbedrijf graag nauwer in gesprek komen met de tuinders, om te bekijken hoe toekomstige ontwikkelingen gunstig beïnvloed kunnen worden. Daarom werd adviesbureau VanderzandeFlorpartners gevraagd een quickscan te maken van de Chrysantenteelt in de

Bommelerwaard. Een gezonde sector, blijkt uit de quickscan, die een belangrijk deel van de glastuinbouw zal blijven uitmaken. Uit de quickscan komt verder naar voren dat de bewustwording van de gevolgen van de bedrijfsvoering op de waterkwaliteit groeit. Ook is er een toename van het gebruik van geïntegreerde gewasbescherming. "Wat we in de quickscan zien, is dat de sector zelf heel veel moeite doet om het gebruik van bestrijdingsmiddelen terug te brengen", zegt Leen Valstar van Duinwaterbedrijf Zuid-Holland. "Het is niet een sector die zomaar in het wilde weg wil groeien, men is er heel verantwoord mee bezig". De onderzoekers verwachten in de toekomst

een toename van de teelt los van de grond en een efficiënter gebruik van het oppervlak door mobiele teeltsystemen. Deze teeltmethoden maken een verdere beperking van middelen-gebruik en -emissie mogelijk.

Afvalwater

In gesprek met de sector naar aanleiding van het rapport, was het belangrijkste geluid dat het vooral andere partijen moeten zijn die invloed op de ontwikkelingen in de sector hebben. "De gemeenten, de provincies en het waterschap hebben de verantwoordelijkheid om dit op een verantwoorde manier te begeleiden", aldus Valstar. "Het Duinwaterbedrijf heeft hierin niet zo'n directe rol. Wij kijken uiteraard wel vanaf de zijlijn mee." Afgelopen maanden zijn veel gesprekken gevoerd tussen onder andere LTO, gemeenten, de provincie en het Waterschap. Henk Kolbach, voorzitter van LTO-Glaskracht, is positief over de resultaten en verwacht met de verschillende partijen tot een intentieverklaring te kunnen komen om te werken aan honderd procent kassen zonder afvalwater.

"We willen zo snel mogelijk aan de slag, maar het is nog niet duidelijk wat het gaat kosten en waar dat geld vandaan moet komen. Er zijn een heleboel partijen die er baat bij hebben, dus we gaan er vanuit dat we hierin samen optrekken. Voordat alles duidelijk is en er echt iets gaat gebeuren kan het nog wel een paar jaar duren. Maar ik denk dat we allemaal dezelfde intentie hebben."

Gemeenten

Opnieuw proeven met gifvrij beheer

De gemeenten Zaltbommel en Maasdriel doen mee met een pilot voor gifvrij beheer van de openbare ruimte. Eerder werd al geëxperimenteerd met alternatieve methoden om onkruid te bestrijden, maar om financiële redenen is hiermee gestopt. Er is goede hoop dat de nieuwe proeven de milieuvriendelijke bestrijding zo effectief zullen maken, dat het aantrekkelijk wordt om geheel over te stappen op een gifvrij beheer.

Onkruidbestrijding met heet water Foto: Gemeente Maasdriel

De verontreiniging van de Bommelerwaard en Afgedamde Maas met bestrijdingsmiddelen vanuit de gemeenten blijft de waterbeheerders een doorn in het oog. Daarom stellen Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland en de provincie Gelderland geld beschikbaar voor een nieuwe proef om delen van de gemeenten gifvrij te beheren. De pilot loopt drie jaar en moet ervoor zorgen dat de kosten verder omlaag gaan en het effect op de waterkwaliteit wordt geoptimaliseerd.

Heet water of branden

De gemeente Zaltbommel kiest branden als alternatieve methode. Maasdriel gaat het onkruid te lijf met heet water. "In Zaltbommel hebben we goede ervaringen met branden", vertelt Edgar Voogt van de gemeente. "Borstelen willen we niet vanwege de schade aan de verharding. Voor heet water zijn we een beetje huiverig. Je moet steeds met een groot gewicht over de verharding, het is weinig mobiel en je moet flinke voorzieningen treffen." Maasdriel kiest wel voor heet water. "We hebben eerder verschillende methoden gebruikt, maar met heet water hebben we toch de beste ervaring", zegt Cock van Zanten van de gemeente Maasdriel. "Het is wel een dure methode, maar door nieuwe ontwikkelingen gaat het al weer sneller en effectiever dan een aantal jaren geleden. Het komt dus al dichterbij de kosten van chemische bestrijding." Zijn Zaltbommelse

collega Voogt: "Het is mooi dat Maasdriel daar nu mee aan de slag gaat. Dan kunnen we de resultaten goed vergelijken."

Preventieve maatregelen

Naast onkruidbestrijding is er ook een proef met preventieve maatregelen. Het gaat dan met name om plekken waar behandeling niet mogelijk is. "Rondom paaltjes en lichtmasten is vaak ruimte waar veel onkruid opkomt en waar je lastig bij kunt", zegt Voogt. "Je zou die plekken met de handspruit kunnen bewerken, maar juist daarmee gebruik je veel gif. We hebben daarom een stuk rubber laten ontwerpen dat deze plekken afdicht. We gaan nu kijken of dit goed werkt en of die investering iets oplevert."

Regelgeving dwingt

Mogelijk worden de methodes door de nieuwe proeven geoptimaliseerd en gaan de kosten van gifvrij beheer iets omlaag. Tegelijkertijd wordt chemische bestrijding minder aantrekkelijk. De regelgeving wordt strenger en de administratiekosten stijgen. "Het beheer wordt circa dertig procent duurder", aldus Voogt. "Het verschil met gifvrij beheer wordt dus kleiner. Het is dan afhankelijk van het college dat er zit, wat de gemeente beslist. Maar er is een kans dat we door de Kaderrichtlijn Water verplicht worden om gifvrij te werken. Dus er is een goede kans dat we er mee doorgaan."

Colofon

Meer informatie

www.zuiver-water.nl

Het project 'Zuiver Water in de Bommelerwaard' wordt georganiseerd door:

- Duinwaterbedrijf Zuid-Holland gebruikt water uit de Afgedamde Maas voor de bereiding van drinkwater voor een groot deel van Zuid-Holland; www.duinwaterbedrijf.nl

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland

- Waterschap Rivierenland is verantwoordelijk voor de kwaliteit van het polderwater; www.wsrivierenland.nl

Waterschap Rivierenland

- Rijkswaterstaat Directie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor het Water in de Afgedamde Maas; www.rijkswaterstaat.nl

Rijkswaterstaat

Convenantpartners:

Provincie Gelderland, de gemeenten Zaltbommel en Maasdriel en de GLTO's Zaltbommel en Maasdriel.

In de uitvoering werken meerdere organisaties aan het project:

- Centrum voor Landbouw en Milieu zorgt voor de inhoudelijke begeleiding;
- DLV begeleidt de studieclubs;
- Alterra bepaalt de effecten in het oppervlaktewater om te zien of de afspraken effect hebben;
- Communicatiebureau de Lynx verzorgt de communicatie;
- LTO Noord neemt deel aan de uitvoerende projectgroep.

Contactpersonen project 'Zuiver Water in de Bommelerwaard'

- Marco Kortleve, Duinwaterbedrijf Zuid-Holland, tel. 070 - 3577844 of e-mail m.kortleve@dzh.nl
- Jessi de Coninck, Waterschap Rivierenland, tel. (0344) 649 449, e-mail j.deconinck@wstri.nl

Foto's

Communicatiebureau de Lynx, Rita van Biesbergen (Mugmedia), Gemeente Maasdriel, CLM, PPO

Samenstelling en teksten

Communicatiebureau de Lynx, Koen Moons, Silvia Blok en Annemarie Wijmenga

Vormgeving

Grafisch Atelier Wageningen

Druk

Modern, Bennekom

Indien u deze nieuwsbrief graag thuis wilt ontvangen, neem dan contact op met Communicatiebureau de Lynx, tel. 0317-422966 of info@delynx.nl.

Zuiver Water in de Bommelerwaard

Doelstellingen dichterbij

De doelstellingen van het project 'Zuiver Water in de Bommelerwaard' zijn nog ver weg, maar er zijn inmiddels belangrijke stappen gezet die deze dichterbij brengen. Dat concludeert het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) in de tussenevaluatie van het project. De bestuurders zullen de komende maanden op basis van dit rapport een besluit nemen over het vervolg van het project.

Peter Leendertse (CLM): "Doorgaan met Zuiver Water" Foto: Rita van Biesbergen

De doelstelling van het project luidt: *Het verkrijgen van een substantiële verbetering van de waterkwaliteit in de Afgedamde Maas door het binnen afzienbare tijd (ongeveer 10 jaren) bewerkstelligen van*

een zodanige verbetering van de kwaliteit van het uit de Bommelerwaard uitgeslagen water, dat deze voldoet aan het Maximaal Toelaatbaar Risico (MTR), of aan de drinkwaternorm als geen MTR voorhanden is of

als de MTR hoger is dan de drinkwaternorm. Deze doelstelling lijkt nog ver weg. In de periode 2001-2005 is de waterkwaliteit niet noemenswaardig verbeterd. In 2006 was er wel een afname in aantal stoffen waarvan overschrijding is gemeten en ook het aantal keren dat overschrijding plaatsvond, nam af. "Daar zijn voor de hand liggende verklaringen voor," aldus onderzoeker Peter Leendertse van CLM. "In de fruitteelt en veehouderij is een aantal maatregelen genomen dat goed bleek te werken. Er zijn nieuwe spuittechnieken gebruikt, waarbij weinig verwaaiing van bestrijdingsmiddel is naar het oppervlaktewater. Een ander voorbeeld is de toepassing van celkalk tegen schurft, in plaats van chemische middelen. Ook wordt aan de hand van weersvoorspellingen het gebruik van middelen aangepast."

Voorzichtig optimistisch

"De maatregelen lijken succes te hebben, maar op basis van de metingen van één jaar kun je niet concluderen dat we met een trend te maken hebben", waarschuwt Leendertse. "Gewasbescherming verschilt sterk per jaar. Maar het is wel duidelijk dat er nu methoden zijn gestart die een gunstig effect hebben, dus we zijn toch wel optimistisch." Er is dus wel verbetering te ver-

Terreinbeheer met een gouden randje

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland draagt zelf ook zijn steentje bij aan een schonere leefomgeving. Al sinds enkele jaren zijn grote delen van de bedrijfsvoering gecertificeerd volgens de milieukwaliteits-eisen van ISO14001. Maar sinds juni 2007 is het bedrijf ook in het bezit van het gouden certificaat Barometer Duurzaam Terreinbeheer.

Het certificaat geldt niet alleen voor het beheer van de drie dingebieden Berkheide, Meijndel en Solleveld, maar ook voor negentien andere locaties waar het drinkwaterbedrijf verantwoordelijk is voor het beheer van het aanwezige groen en verhardingen.

Het woord duurzaam is een zo algemene en veelgebruikte term geworden dat het veel aan betekenis heeft

ingeboet. Wat houdt deze Barometer Duurzaam Terreinbeheer nu precies in en wat betekent het in de praktijk? De Barometer is ontwikkeld door Stichting Milieukeur (SMK) in samenwerking met Plant Research International en stelt huidige eisen aan het beheer van groen en verhardingen dat de milieuo- en natuurwaarden van een terrein ook op lange termijn in stand worden gehouden. De belangrijkste eisen gaan in op het gebruik van bestrijdingsmiddelen, meststoffen en inrichtingsmateriaal. Maar ook zaken als zwerf- en groenafval, brandstoffen en smeermiddelen worden onder de loep genomen.

Duurzaamheid toegepast

Er bestaan drie niveaus: goud, zilver en brons. Duinwaterbedrijf Zuid-Holland is nu dus in het bezit van het certificaat goud. Zo worden op de

bedrijfslocaties geen bestrijdingsmiddelen toegepast. De Barometer eist dat er minimaal 10 procent van het budget voor tegels, stoepranden en betonstenen moet worden besteed aan materiaal dat voldoet aan het milieukeurmerk. Het bedrijf streeft naar 100 procent. Voor de productielocaties in Katwijk, Scheveningen en Monster is een beheersplan opgesteld dat de ontwikkeling van duingraslanden stimuleert. Zo gaan natuurwaarden, overzichtelijkheid en veiligheid van bedrijventerreinen hand in hand.

Positief signaal

Door het behalen van dit niveau wil Duinwaterbedrijf Zuid-Holland enerzijds een positief signaal afgeven aan gemeenten in hun waterinname- en leveringsgebied. Anderzijds zullen in de toekomst veel meer gemeen-

ten en andere terreinbeherende instanties zich laten verifiëren voor de Barometer. Producenten en leveranciers zullen zich aanpassen aan de toenemende vraag naar bijvoorbeeld duurzaam geproduceerd beton of FSC hout. Tot slot past de Barometer Duurzaam Terreinbeheer uitermate goed bij de bedrijfsdoelstellingen van het Duinwaterbedrijf, namelijk het produceren van heerlijk en schoon drinkwater en het beheren van prachtige natuur.